

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 1 kwietnia 2016 r.

Adam Bodnar

V. 511.126.2016.KB

Pan Paweł Szalamacha
Minister Finansów

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

W nawiązaniu do dotychczasowej korespondencji, w której postulowałem potrzebę podwyższania standardów ochrony praw podatników, pragnę poprzeć propozycje wprowadzenia niewładczych form działania organów podatkowych (w szczególności mediacji) do nowej ordynacji podatkowej, która ma zastąpić obecnie obowiązującą ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.).

Instytucja postępowania mediacyjnego została przewidziana jako jedna z procedur szczególnych w postępowaniu przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i została wprowadzona do ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r., poz. 270) – dalej: „p.p.s.a.” z dniem 1 stycznia 2004 r. Z danych dotyczących funkcjonowania tej instytucji w Polsce (*Informacja o działalności sądów administracyjnych w Polsce w roku 2014*) wynika, że nie znalazła ona szerszego zastosowania w sądownictwie administracyjnym. W stosunku do ilości skarg wnoszonych do sądów administracyjnych liczba postępowań mediacyjnych w latach 2004-2013 wynosiła od 0,4% do 0,1%. W 2014 r. wszczęto zaledwie 10 postępowań mediacyjnych, zaś załatwiono w tym trybie jedynie 4 sprawy. Przedstawione dane wskazują, że postępowania mediacyjne prowadzone były w dwóch zasadniczych grupach tj. prawa podatkowego oraz prawa celnego. Oznacza to, że praktyczne wykorzystywanie mediacji przez strony do rozwiązywania sporów w dziedzinie prawa podatkowego było znikome. Trudno znaleźć jednoznaczne uzasadnienie takiego stanu rzeczy, jednakże fakt ten nie może dezawuować samej instytucji mediacji. Recypowanie mediacji do postępowania podatkowego może przyczynić się do sprawnego załatwiania spraw podatkowych bez konieczności prowadzenia długotrwałego postępowania podatkowego, a często również i sądownoadministracyjnego.

Obecnie obowiązująca Ordynacja podatkowa nie stwarza prawnej możliwości konsensualnego załatwiania sporów między podatnikami a organami podatkowymi. Działalność administracji podatkowej oparta jest bowiem na władczych formach działania i przy podejmowaniu rozstrzygnięć brak jest elementów współpracy z podatnikami zmierzającej do rozwiązania zaistniałego sporu. Dlatego, w mojej ocenie, znaczne skomplikowanie i zawilość przepisów prawa podatkowego determinuje potrzebę wprowadzenia praktycznych i efektywnych instrumentów rozstrzygania sporów pomiędzy podatnikami a organami podatkowymi w formie niewładczych form działania organów podatkowych. Instrumenty te przyczynią się do wsparcia podatników w realizacji obowiązków podatkowych, zredukują ilość spraw prowadzonych przed sądami administracyjnym (w przypadku mediacji), jak również zapobiec mogą powstawaniu w przyszłości sporów między organem podatkowym a podatnikiem.

Z tego względu pozytywnie przyjąłem plany wprowadzenia tych instrumentów do nowej ordynacji podatkowej, które zawarte zostały w „Kierunkowych założeniach nowej ordynacji podatkowej” z dnia 24 września 2015 r., przygotowanych przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa Podatkowego. W założeniach tych przewidziano wprowadzenie procedury konsultacyjnej, porozumienia między podatnikiem a organem podatkowym, mediacji podatkowej, programu poprawnego rozliczenia opartego na współpracy. Jak wskazano w założeniach, wprowadzenie tych form działania organów podatkowych jest wyrazem woli stworzenia warunków do przestrzegania i stosowania prawa podatkowego w sposób jednocześnie skuteczny, efektywny i słuszny.

W mojej ocenie, przyjęcie proponowanych form działań organów podatkowych odpowiadać będzie obecnym tendencjom rozwoju prawa tj. wprowadzaniu do systemu prawa instytucji zakładających rozwiązywanie konfliktów, uzgadniania stanowisk – czyli przechodzenie do tzw. „prawa responsywnego”, jak również stanie się sposobem urzeczywistniania zasady pogłębiana zaufania obywateli do organów podatkowych.

Mając powyższe na względzie, zwracam się do Pana Ministra, stosownie do przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648, ze zm.), o przedstawienie szczegółowych informacji na temat harmonogramu prac nad projektem nowej Ordynacji podatkowej, a także wyjaśnienie, czy wskazane wyżej instytucje zostaną wprowadzone do projektu Ordynacji w zaproponowanym w założeniach kształcie.

Podpis na oryginale